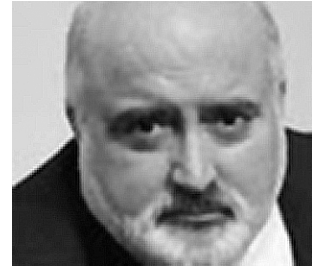

Proses de Ramon Llull

Valentí Puig

Un clàssic és clàssic —deia Ezra Pound- no perquè correspongui a certes normes estructurals o encaixi en certes definicions de les quals l'autor potser no hagi sentit parlar: és clàssic perquè té una certa frescor indomable i eterna. Llull és el gran pare de la prosa catalana i, de manera arcaica, precursor d'una literatura finalment enduta pel llast didàctic. Més enllà de les formes i els motlles, inaugurar de ple la prosa catalana dóna a Llull una entitat orgànica capital, tot i que sigui una prosa que és molt més denotativa que connotativa, més especulativa que literària. Prosa estàtica o prosa narrativa, articula la capacitat explicativa, conceptua i abstru. Ara bé, el Llull amb virtuts incalculables de mèdium actualment té un toc anacrònic, gairebé il·legible, i per això catalogat en termes epistemològics, místics, de lògica matemàtica i estratègia apologetica. Si la literatura pretén seduir lectors i interpretar la vida, Llull ve a ser un rebesavi aparatós, un artefacte verbal amb ratxes variables de vàlua formal.

Segons Hugh Kenner, tot el concepte de literatura prové de l'assumpció que els textos canònics existeixen per ser llegits una vegada i una altra. Si en el cas de Llull l'excepció és *El llibre d'Amic e Amat*, devem als excessos de la protoindústria medievalista el malentès entre la història de la llengua i la vitalitat de la literatura. De les proses de Llull a la lírica d'Ausiàs March, un fil d'or entrelliga la gran falla i el desassossec privat, l'apostolat dramàtic i uns poemes aspres i vulnerables. En ple trànsit de la reflexió humanista al fulgor renaixentista, la prosa d'Eiximenis també té limitacions didàctiques, a diferència d'un Bernat Metge poderós, discursiu. La prosa catalana fa un gir clàssic i sumptuós amb Roís de Corella. Un Fontanella tumultuós i d'ombra tràgica domina l'escena barroca. Avui, sigui per bé o per mal, ens desentenem dels continguts i passem l'estona al museu darwinian de la llengua.

Empantanegades en la manca d'ambició creativa i d'un substrat vital de societat, les literatu-

res alenen poc. Ve la insignificança plebea d'uns segles de decadència que *a posteriori* hem volgut apedaçar amb voluntarisme allà on no existia la voluntat de transformar la paraula en literatura. Amb la Renaixença, reprèn la ficció imprescindible d'una vida pública de la paraula o diguem-ne un ritual que, com un decorat de grandiloquència, suplanta l'èpica incipient per un cerimonial romàntic que més aviat reinventa segles pòstums. D'aquesta manera, Llull, immens i claustrofòbic, fa de contrast puixant amb l'enigma fosc de la Decadència. Representa un buit tan desproporcionat com la crònica descompensació que acumula una sobrecàrrega de poesia a la cúspide de la piràmide catalana i n'escatima tanta prosa als fonaments. És qüestió de discontinuïtats cícliques?

De fet, no passa cap tren per les andanes de la Decadència i quan arriba la Il·lustració és el Baró de Maldà qui retrata un bon viure que sembla fet a posta al marge dels canvis històrics de la Catalunya d'aleshores. Amb el temps, Verdaguer emprèn el viatge preceptiu a Terra Santa i refà la prosa catalana de dalt a baix, li dóna moviment i color, com la vida posterior al cinema mut. Sense conflictes, desvinculat de la seva època, el fulgor de la prosa de Ruyra és una meravella de precisions. Assaborim *Les bonhomies* de Carner i ja anem a parar als braços pecaminosos de Josep Pla. Així arribem a un segle xx pletòric i, pel que veiem del segle XXI, un esclat excepcional o qui sap si irrepètible.

Ara mateix, amb commemoracions o sense, aconseguir que Llull tingui lectors és una d'aquelles empreses que, per gairebé impossibles, generen melancolia. Vet aquí, per exemple, la prosa de Carles Cardó, de capacitat majestuosa, fins i tot més enllà dels significats de la fe, encara que la condició postmoderna en faci una paraula literàriament excloent. Són les velles antítesis entre la precarietat i la glòria.